

АНОТАЦІЇ

УДК 005.95:331.1

Рецензент:
Білопольський М.,
д-р екон. наук, проф., зав. кафедри обліку і аудиту
Приазовського державного технічного університету,
м. Маріуполь, Україна

А. Бессонова, Т. Черната

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ТА СУЧАСНІ ІНСТРУМЕНТИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Автором проведено дослідження основоположних принципів мотивації персоналу підприємства, проаналізовано найбільш поширені сучасні теорії мотивації. Приведена детальна характеристика найефективніших інструментів мотивації кадрів і заходів з їхнього впровадження. Розроблено алгоритм створення мотивації співробітників. Розглянуто шляхи мотивації співробітників, які зайняті віддаленою роботою.

Ключові слова: мотивація персоналу, стимулювання кадрів, професійний розвиток, підвищення кваліфікації.

The author conducted a study of the basic principles of motivation of enterprise personnel, analyzed the most common modern theories of motivation. A detailed description of the most effective tools for staff motivation and measures for their implementation is given. An algorithm for creating employee motivation has been developed. Ways to motivate employees engaged in remote work are considered.

Keywords: personnel motivation, staff incentives, professional development, advanced training.

УДК 657.1.012

Рецензент:
Міщенко Д.,
д-р держ. упр., д-р екон. наук, проф. кафедри маркетингу
Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

М. Белобородова

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті розглянуто теоретичні аспекти забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в умовах цифровізації національної економіки. Автором узагальнено підхід до визначення цифрового середовища діяльності суб'єктів підприємництва як окремої компоненти їхнього зовнішнього оточення. Ідентифіковано нові ризики в сфері забезпечення економічної безпеки організацій, які виникають внаслідок цифрової трансформації економіки країни.

Ключові слова: цифрове середовище, ризики, інформаційна безпека, трансформація.

Theoretical aspects of business entities' economic security ensuring in the context of digitalization of the national economy are explored. The approach to defining the digital environment of business entities as a separate component of their external environment is generalized by the author. New risks are identified in the field of organizations' ensuring the economic security because of the digital transformation of the country's economy.

Keywords: digital environment, risks, information security, transformation.

УДК 658

Рецензент:
Давиденко Н.,
д-р екон. наук, проф., зав. кафедри фінансів
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна

А. Буряк, І. Дем'яненко

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

Авторами розглянута сутність інноваційного процесу капіталовкладень як рушійного чинника суспільно-економічного розвитку і його прояву на державному, регіональному та підприємницькому рівнях. Розкрито змістовність іманентності явищ «інвестиційно-інноваційний імператив» та «інвестиційна привабливість» як орієнтирів для інвесторів, а також показників-індикаторів їх оцінки як аргументу доцільності капіталовкладень, фінансові джерела впровадження інвестиційно-інноваційного процесу розвитку аграрного сектору економіки, окреслено принципи його державної підтримки.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інвестиційно-інноваційний процес, державна інвестиційна підтримка, інвестиційно-інноваційний імператив, інвестиційна привабливість підприємств.

The authors consider the essence of the innovation process of investment as a driving factor of socio-economic development and its manifestation at the state, regional and business levels. The content of the immanence of the phenomena «investment and innovation imperative» and «investment attractiveness» as guidelines for investors, as well as indicators of their evaluation as an argument for the feasibility of investment, financial sources of investment and innovation development of the agricultural sector, and outlines the principles of its state support.

Keywords: investments, innovations, investment-innovation process, state investment support, investment-innovation imperative, investment attractiveness of enterprises

УДК 331.215.24

О. Величко, Л. Величко, Є. Ягнін

ПРОЄКТУВАННЯ ЛОГІСТИЧНИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМАХ СТРАТЕГІЧНОГО ТА ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано комплексне застосування логістичних моделей управління бізнес-процесами в операційній діяльності підприємств. Набули подальшого розвитку варіативні можливості для учасників бізнес-середовища щодо проектування рішень з використанням інтегрованого пакету логістичних моделей в системах стратегічного й операційного менеджменту підприємства.

Ключові слова: логістика, моделювання, рішення, менеджмент, маркетинг, стратегія.

The complex application of logistic models of management of business processes in operational activity of the enterprises is offered. Various opportunities for business environment participants to design solutions using an integrated package of logistics models in the systems of strategic and operational management of the enterprise have been further developed.

Keywords: logistics, modeling, solutions, management, marketing, strategy.

УДК 658

Т. Гринько, Т. Гвініашвілі

ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

В роботі досліджено стан та умови функціонування суб'єктів малого підприємництва в умовах пандемії COVID-19, проаналізовано заходи підтримки бізнесу, які були впроваджені в Україні після активної фази розповсюдження COVID-19, заходи підтримки бізнесу в окремих країнах ЄС та визначено спільні та відмінні риси з інструментами підтримки малого бізнесу в Україні. Базуючись на міжнародному досвіді запропоновано заходи, спрямовані на посилення діючих механізмів підтримки суб'єктів малого підприємництва України в умовах пандемії COVID-19.

Ключові слова: малий бізнес, пандемія, підприємництво, ефективність, інструменти антикризових заходів, суб'єкт підприємництва, розвиток підприємства.

The paper examines the state and functioning conditions of small businesses in the COVID-19 pandemic, analyzes business support measures implemented in Ukraine after the active phase of COVID-19, business support measures in individual EU countries and identifies common and distinctive features with small business support tools in Ukraine. Based on international experience, measures are proposed to strengthen the existing mechanisms to support small businesses in Ukraine in the context of the COVID-19 pandemic.

Keywords: small business, pandemic, entrepreneurship, efficiency, anti-crisis measures tools, business entity, enterprise development.

УДК 658

Рецензент:
Жадько К.,
д-р екон. наук, проф., зав. кафедри підприємництва та економіки підприємства
Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро, Україна

Ю. Горященко

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕНЕЗА ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ»

Авторкою порушуються актуальні проблемні питання теоретичного обґрунтування та поглиблення концептуальних засад забезпечення інноваційного розвитку підприємств.

Проведений аналіз категоріально-понятійного апарату та вивчення дефініцій «інновації», «інноваційне підприємство», «інноваційний розвиток підприємств» вказав на дискусійність багатьох теоретико-методологічних положень, що підтверджує своєчасність досліджуваної теми. Запропоновано: на теоретичному рівні – узгодити визначення інноваційної діяльності у законодавстві та науковому колі; на методичному рівні – класифікувати інноваційні підприємства за різними ознаками для успішного здійснення інноваційних процесів та інноваційної діяльності.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток підприємств, інноваційне підприємство, класифікації, інноваційна діяльність.

The author studied topical problematic issues of theoretical substantiation and deepening of the conceptual foundations to ensure the innovative development of enterprises.

The analysis of the categorical-conceptual apparatus and the study of the definitions of «innovation», «innovative enterprise», «innovative development of enterprises» showed the controversial nature of many theoretical and methodological provisions, which confirms the timeliness of the topic under study. It was proposed at the theoretical level – to agree on the definition of innovation in legislation and the scientific community; at the methodological level – to classify innovative enterprises according to various criteria for the successful implementation of innovative processes and innovative activities.

Keywords: innovation, innovative development of enterprises, innovative enterprise, classifications, innovative activity.

УДК 658:338.24

О. Єлісєєва, І. Тарлопов

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Стаття присвячена методології оцінювання кредитної оцінки підприємств, організацій та урядів міжнародними рейтинговими агенціями. Індивідуальний кредит оцінюється за числовою шкалою на основі розрахунку FICO. Облігації, випущені підприємствами та урядами, оцінюються кредитними агентствами. Агенції кредитного рейтингу присвоюють літерні оцінки для позначення рейтингів. Кредитний рейтинг визначає, чи буде позичальник схвалений для позики, та процентну ставку, за якою позику потрібно буде повернути. Зміни кредитного рейтингу мають значний вплив на фінансові ринки. Кредитний рейтинг фізичної особи визначається за числовою шкалою. Наводиться порівняльний аналіз методик кредитного оцінювання таких відомих агенцій, як S&P Global Ratings, Standard & Poor, Moody та Fitch.

Ключові слова: методологія, оцінка, кредитний рейтинг, підприємство, шкала.

The article is devoted to the credit assessment methodology of enterprises, organizations and governments by international rating agencies. Individual credit is evaluated on a numerical scale based on FICO calculations, bonds issued by enterprises and governments are evaluated by credit agencies. Credit rating agencies assign letter ratings to indicate ratings. The credit rating determines whether the borrower will be approved for the loan and the interest rate at which the loan will need to be repaid. Changes in credit ratings have a significant impact on financial markets. An individual's credit rating is determined on a numerical scale. A comparative analysis of credit assessment methods of such well-known agencies as S&P Global Ratings, Standard & Poor, Moody and Fitch.

Keywords: methodology, assessment, credit rating, enterprise, scale.

УДК 65.01: 658

С. Князь, В. Мацук, Марсель Курт Майнка

ВИДИ ТА ПРИНЦИПИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР НА ЗАСАДАХ СИСТЕМНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО ПІДХОДУ

Авторами виділено класифікаційні ознаки та конкретизовано сутність видів інноваційного розвитку підприємницьких структур. Виокремлено принципи інноваційного розвитку підприємницьких структур з позиції системно-функціонального підходу у менеджменті.

Ключові слова: інноваційний розвиток, підприємницька структура, системно-функціональний підхід.

The authors identified the classification features and specified the essence of the types of innovative development of business structures, identified the principles of innovative development of business structures from the standpoint of a system-functional approach to management.

Keywords: innovative development, business structure, system-functional approach.

УДК 659

С. Кожем'якіна, В. Страшко

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РОБОЧОЇ СИЛИ

Досліджено проблеми впливу пандемії COVID-19 на конкурентоспроможність робочої сили. Розглянуто вплив обмежувальних заходів на стан конкурентоспроможності за рівнями дослідження (мета, макро-, мезо-, мікро- та особистісному рівні). Визначено найбільш постраждалі від пандемії сектори економіки та пов'язану з ними конкурентоспроможність робочої сили. Розроблено сценарії прогнозування конкурентоспроможності робочої сили (базовий, оптимістичний, песимістичний) за рівнями дослідження. Систематизовано напрями збереження, падіння та зростання конкурентоспроможності робочої сили.

Ключові слова: робоча сила, конкурентоспроможність робочої сили, пандемія COVID-19, обмежувальні (карантинні) заходи, сценарії прогнозування.

The problems of the impact of the COVID-19 pandemic on the competitiveness of the workforce were investigated. The influence of restrictive measures on the state of competitiveness by research levels: method, macro, meso, micro and personal level is considered, the sectors of the economy most affected by the pandemic and the related competitiveness of the labor force are identified. The scenarios for forecasting the competitiveness of the labor force have been developed: basic, optimistic, pessimistic in terms of research levels. The directions of preservation, decline and growth of labor force competitiveness are systematized.

Keywords: labor force, labor force competitiveness, COVID-19 pandemic, restrictive (quarantine) measures, forecast scenarios.

УДК 336.225:658.1

Рецензент:
Логутова Т.,
д-р екон. наук, проф., зав. кафедри інноватики та управління
Приазовського державного технічного університету,
академік АЕНУ, заслужений діяч науки і техніки, Україна

В. Козлова

ПОДАТКОВИЙ КОМПЛАЄНС ЯК ІНСТРУМЕНТ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено основні положення податкового комплаєнса як фактору забезпечення податкової безпеки підприємства та впровадження податкового комплаєнса на вітчизняних підприємствах.

Впровадження податкового комплаєнса, який, об'єднуючи в собі функції системи внутрішнього контролю податків і корпоративного управління податковими ризиками, забезпечить

синергічний ефект при мінімізації податкових ризиків і підвищить рівень податкової безпеки підприємства.

Ключові слова: комплаєнс, податковий комплаєнс, система комплаєнс-контроль, податкові ризики, мінімізація ризиків.

The main provisions of tax compliance as a factor in ensuring the tax security of the enterprise and the introduction of tax compliance in domestic enterprises are studied.

Introduction of tax compliance, that, uniting in itself the functions of the internal checking of taxes and corporate management tax risks system, will provide a synergistic effect during minimization of tax risks and will promote tax strength of enterprise security.

Keywords: compliance, tax compliance, compliance control system, tax risks, risk minimization.

УДК 338.51

А. Колосов

ОБҐРУНТУВАННЯ ГРАНИЧНОЇ ЦІНИ ГАЗУ НА РИНКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Останніми роками в процесі запровадження ринкових відносин в енергетичному секторі економіки України, зокрема у сфері газопостачання, відбувається зростання ціни газу без належного обґрунтування, чого потребує суспільство протягом усіх років реформування енергоринку. Державна компанія «Нафтогаз України» (головна в системі газопостачання) є одним з найбільших платників податку на прибуток до державного бюджету України. Але платником послуг компанії є населення, частина якого виступає отримувачем субсидій на оплату житлово-комунальних послуг з того ж державного бюджету. В таких умовах ціна газу в Україні стає чинником, який формує цінову структуру продукції та послуг в багатьох сферах економіки, зокрема на ринку житлово-комунальних послуг.

До сих пір, незважаючи на проведені певні реформування енергетичного ринку, в Україні не створено системи прозорого обґрунтування ціни газу. Поза межами наукових досліджень залишаються навіть методичні підходи до обґрунтування граничної ціни газу, яка би, з одного боку, забезпечила прибуткову діяльність системи газопостачання, а з іншого, – влаштувала широкі верстви споживачів газу. З цією метою запроваджено метод встановлення беззбиткового обсягу виробництва з особливостями, специфічними для системи газопостачання в Україні.

На основі розгляду ланцюжка учасників процесу газопостачання та запровадження модифікованої моделі встановлення беззбиткового обсягу виробництва запропоновано методику обґрунтування граничної ціни газу, яка забезпечує отримання прибутку в сфері газопостачання та коштів, необхідних для виплати субсидій користувачам газу в сфері комунально-житлових послуг.

Ключові слова: гранична ціна газу, ринок газу, беззбиткова діяльність, маржинальний дохід, витрати з газопостачання, обґрунтування ціни газу.

In recent years, in the process of introducing market relations in the energy sector of the Ukrainian economy, in particular, in the field of gas supply, the price of gas has been increasing without a proper justification, which is being demanded by the public during all the years of reforming the energy market. State company "Naftogaz of Ukraine", the main in the system of gas supply is one of the largest payers of income tax to the state budget of Ukraine, but the payers of the company's services are the population, part of which is recipients of subsidies for payment of housing and communal services from the same state budget. In such conditions, the price of gas in Ukraine becomes a factor that forms the price structure of products and services in many areas of the economy, in particular, in the market of housing and communal services in Ukraine. Until now, despite the ongoing reform of the energy market, a system of transparent justification of the gas

price has not been created in Ukraine; methodological approaches to justifying the marginal gas price, which, on the one hand, would ensure the profitable operation of the gas supply system, and on the other, suited a wide range of gas consumers. To solve this problem, the method of establishing a break-even production volume with features specific to the gas supply system in Ukraine was applied.

Based on the consideration of the chain of participants in the gas supply process and the use of a modified break-even production volume model, a method is proposed for substantiating the marginal gas price, which ensures profit in the gas supply sector and the funds necessary to pay subsidies to gas users in the field of public utilities.

Keywords: marginal gas price, gas market, business break-even, marginal income, gas supply costs, gas price justification

УДК 658

Рецензент:
Гринько Т.,
д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

Д. Коноплянко

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЯК СКЛАДОВОЇ МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено сутність стратегії розвитку як елемента механізму стратегічного розвитку підприємства. Охарактеризовані види стратегії, принципи формування й етапи розробки. Автором запропоновані рекомендації щодо розробки стратегії розвитку підприємства.

Ключові слова: стратегія, стратегічний розвиток, підприємство, механізм стратегічного розвитку.

The essence of development strategy as an element of the mechanism of strategic development of the enterprise is investigated, types of strategy, principles of formation and stages of development are characterized. The author offers recommendations for developing a strategy for enterprise development.

Keywords: strategy, strategic development, enterprise, mechanism of strategic development.

УДК 65.011.14

Рецензент:
Гринько Т.,
д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

О. Крупський, Ю. Стасюк, Н. Лубенець

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Авторами розглянуто питання формування системи управління соціальною відповідальністю закладу охорони здоров'я. Класифіковано теоретичні підходи до визначення поняття «соціальна відповідальність». Наведено фактори, які заважають або сприяють введенню системи соціальної відповідальності у закладах охорони здоров'я на поточному етапі медичної реформи в Україні. Виокремлені складові, критерії та коефіцієнти ефективності

соціальної відповідальності закладу охорони здоров'я. Запропоновано схему механізму управління соціальною відповідальністю закладу охорони здоров'я. Виділені можливі напрямки впровадження програм соціальної відповідальності та очікувані результати.

Ключові слова: медичний заклад, соціальна відповідальність, система управління, медична послуга.

Authors research questions of formation of management system of social responsibility of health care institution. The theoretical approaches to definition of social responsibility are classified, it is given factors that hinder or facilitate the implementation of social responsibility in health care institutions on current stage of medical reform in Ukraine. Constituents, criteria and effectiveness coefficients of social responsibility of health care institution are outlined. It is offered the scheme of management system mechanism of social responsibility of health care institution. Possible ways of application of social responsibility programs are featured, and expected results after implementation.

Keywords: health care institution, social responsibility, management system, medical service.

УДК 658

Рецензент:

Македон В.,

д-р екон. наук, проф. кафедри міжнародної економіки і світових фінансів
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

І. Курінна

ТЕОРЕТИКО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ: КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПРОДУКЦІЇ

У статті пропонується розглянути стійку конкурентоспроможність підприємства як набагато більш складний процес, ніж механічне підсумовування набору окремих конкурентних переваг. Вона являє собою синергетичний ефект, що знаходить свій прояв в результаті діалектичної взаємодії управління підприємством, зовнішніх і внутрішніх факторів, які формують джерела конкурентоспроможності підприємства, а також ключових його компетенцій, що виявляються в процесі взаємодії зі споживачами продукції у формі конкурентних переваг. Тому конкурентоспроможність продукції обов'язково повинна враховуватися в цілях оцінки конкурентоспроможності підприємства, оскільки є однією з базових ключових компетенцій, без володіння якою неможливо досягнення якої б то не було конкурентоспроможності. При цьому конкурентоспроможність продукції повинна враховуватися не за критеріями споживача через співвідношення «ціна – якість», а з позицій підприємства – через призму обсягів генерування прибутку та динаміки його ринкової частки.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, синергетичний ефект, компетенції, прибуток.

The article considers the stable enterprise competitiveness as a much more complex process than the sum of individual competitive advantages, and which is a synergistic effect, which is manifested as a result of the dialectical interaction of enterprise management, external and internal factors that form the sources of enterprise competitiveness, as well as key competencies manifested in the process of interaction with consumers of products in the form of competitive advantages.

Therefore, the competitiveness of products shall be considered to assess the enterprise competitiveness, since it is one of the basic key competencies. Also, the products competitiveness should be taken into account not according to the criteria of the consumer, from the price-quality ratio, but from the standpoint of the enterprise – through the prism of the volumes of profit generation and the dynamics of its market share.

Keywords: enterprise competitiveness, synergistic effect, competencies, profit.

Рецензент:
Семенча І.,
д-р екон. наук, проф. кафедри економіки,
підприємництва та управління підприємствами
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

В. Куценко

НОВА ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Автором досліджено сутність нової економічної теорії соціальної відповідальності як основи сталого (життєдайного довговічного) розвитку з морально-етичної точки зору; розглянуто втілення істинних шляхів його розбудови в Україні з метою забезпечення гармонійного, життєдайного домострою суспільства, економіки та довкілля.

Ключові слова: морально-етична культура, призначення, соціальна відповідальність, сталий розвиток, принципи розвитку.

The author investigates the essence of the new economic theory of social responsibility as the basis of sustainable (life-sustaining long-term) development from a moral and ethical point of view, considers the implementation of true ways of its development in Ukraine to ensure harmonious, life-giving society, economy and environment.

Keywords: moral and ethical culture, purpose, social responsibility, sustainable development, principles of development.

УДК 338

Рецензент:
Колосов А.,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри менеджменту
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна

С. Кучеренко

АКТУАЛІЗАЦІЯ БЕЗГРОШОВИХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

Досліджено важливу роль у функціонуванні підприємств фінансових потоків, стійкість яких не підтримується на належному рівні чистими грошовими вливаннями, а формується шляхом гнучкого застосування інструментів безгрошових фінансових відносин в умовах дефіциту грошової маси. Показано, що виробничий і фінансовий цикли не обов'язково відбуваються синхронно. Тому у скрутних умовах суб'єкти господарювання використовують фінансові потоки у безгрошовій формі, але їх параметри залежать від дебіторської та кредиторської заборгованості, надходжень від закордонних замовників, коштів державного замовлення, що зберігає можливості тривалих дій в умовах кризи.

Ключові слова: грошовий потік, управління грошовими потоками, фінансова криза, фінансовий потік, фінансовий безгрошовий потік, внутрішні резерви, фінансова життєздатність, виробничі та фінансові відносини.

The important role of financial flows in the functioning of enterprises, the stability of which is not maintained at the appropriate level by net cash infusions, but is formed by the flexible use of instruments of non-monetary financial relations in conditions of money supply deficit, is studied. It is shown that production and financial cycles do not necessarily occur synchronously. Therefore, in difficult conditions, businesses use non-cash financial flows, but their parameters depend on receivables and payables, revenues from foreign customers, public procurement funds: which preserves the possibility of long-term action in a crisis.

Keywords: cash flow, cash flow management, financial crisis, financial flow, financial non-cash flow, internal reserves, financial viability, production and financial relations.

УДК 336.6

Рецензент:
Яровенко Т.,
д-р екон. наук, доц., в.о. зав. кафедри економіки
та управління національним господарством
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

О. Левкович

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ГАЛУЗЕВОЇ НАЛЕЖНОСТІ

Розподілене методичне забезпечення на методи якісної та кількісної оцінки. Виокремлено найбільш уживані в науковому співтоваристві моделі дискримінантного аналізу, проведено порівняльний аналіз структури їх показників. Визначені переваги та недоліки застосування різних моделей оцінки для підприємств молочної галузі України. Надані рекомендації щодо вибору й адаптації моделей прогнозування банкрутства для застосування на підприємствах молочної галузі.

Ключові слова: підприємство, банкрутство, прогнозування, методи.

Methodical support is divided into methods of qualitative and quantitative assessment. The most used models of discriminant analysis in the scientific community are singled out, a comparative analysis of the structure of their indicators is carried out. The advantages and disadvantages of using different valuation models for enterprises in the dairy industry of Ukraine are identified. Recommendations for the selection and adaptation of bankruptcy forecasting models for use in the dairy industry are provided.

Keywords: enterprise, bankruptcy, forecasting, methods.

УДК 338

Л. Лутай

ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Систематизовано тенденції фінансування освіти дорослих в контексті збільшення частки літніх людей в структурі людського капіталу. Розглянуто світові тенденції фінансування освіти дорослих: збільшення витрат на підготовку одного студента; коливання державних (податкових) доходів; збільшення частки економіки знань і зростання витрат на навчання; посилення глобалізаційних явищ, наслідком яких є заохочення розвитку приватної вищої

освіти та приватизації державної вищої освіти. Систематизовано проблеми фінансування освіти дорослого населення та шляхи їх вирішення. Проаналізовано нормативну базу фінансування освіти дорослих. Висвітлено фінансові моделі освіти дорослих: бюрократичну, колегіальну та ринкову.

Ключові слова: освіта дорослих, людський капітал, фінансування, ваучерні програми, моделі фінансування.

Trends in financing adult education are systematized in the context of an increase in the share of older people in the structure of human capital. The global trends in financing adult education are considered: an increase in the cost of training one student, fluctuations in government, (tax) revenues, an increase in the share of the knowledge economy and an increase in educational costs, an increase in globalization phenomena, the consequence of which is the encouragement of the development of private higher education and the privatization of public higher education. The problems of financing the education of the adult population and the ways of their solution are systematized. The regulatory framework for financing adult education has been analyzed. Financial models of adult education are highlighted: bureaucratic, collegial and market.

Keywords: adult education, human capital, funding, voucher programs, funding models.

УДК 338.364

В. Македон, О. Холод

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ КОРПОРАЦІЙ З УРАХУВАННЯМ ГОТОВНОСТІ ДО ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Досліджено технології та організаційні процеси розгортання цифровізації в інноваційній діяльності промислових корпорацій. Обґрунтовано методичні положення щодо впровадження корпоративної моделі відкритих інновацій в умовах цифрової економіки з метою активізації процесу залучення інноваційних продуктів ззовні та комерціалізації власних інноваційних розробок. Розроблено концептуальну модель формування та розвитку інноваційної екосистеми на основі моделі відкритих інновацій, а також запропоновано критерії проведення оцінки інноваційної зрілості для промислових корпорацій.

Ключові слова: цифрова економіка, корпорація, відкриті інновації, інноваційна екосистема, інноваційна зрілість, інкубаційні мікромоделі, трансферт інновацій.

The technologies and organizational processes of the deployment of digitalization in the innovative activities of industrial corporations have been investigated. The methodological provisions for the implementation of a corporate model of open innovation in the digital economy have been substantiated in order to activate the process of attracting innovative products from the outside and commercializing their own innovative developments. A conceptual model of the formation and development of an innovation ecosystem based on the model of open innovation has been developed, and criteria for assessing innovation maturity for industrial corporations have been proposed.

Keywords: digital economy, corporation, open innovation, innovation ecosystem, innovation maturity, incubation micromodels, innovation transfer.

Рецензент:
Гринько Т.,
д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

І. Максютенко

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІНЕРАЛЬНО-СИРОВИННОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Досліджено теоретико-методологічні положення інноваційного розвитку мінерально-сировинного комплексу України та розглянуто основні складові перспективних сценаріїв його розвитку. Визначено ступінь взаємного впливу інноваційності технологій видобутку й ефективності їх розробки. Автором сформовано матрицю оцінки впливу мінерально-сировинного комплексу на розвиток регіону.

Ключові слова: інерціональний та інноваційний сценарії розвитку, мінерально-сировинний комплекс, корисні копалини, видобуток, розвідка й освоєння родовищ, видобувні компанії.

Theoretical and methodological provisions of innovative development of the mineral complex of Ukraine are studied and the main components of perspective scenarios of development of the mineral complex of Ukraine are considered, the degree of mutual influence of innovation of extraction technologies and efficiency of their development is determined. The author has formed a matrix for assessing the impact of the mineral complex on the development of the region.

Keywords: inertial and innovative development scenario, mineral complex, minerals, mining, exploration and development of deposits, mining companies.

Д. Міщенко, Л. Міщенко

ВПЛИВ ПІДПРИЄМНИЦТВА НА СТАН РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Досліджено питання впливу малого та середнього підприємництва на стан ринку праці в Україні на сучасному етапі розвитку. Відзначено, що важливе місце у функціонуванні та розвитку ринку праці відводиться малому підприємству. Наголошено, що малий бізнес сприяє формуванню конкурентного середовища, мобільно реагує на зміну ситуації на споживчому ринку країни та регіонів, позитивно впливає на рівень зайнятості населення, впровадження інновацій. Розглянуто структуру суб'єктів малого підприємництва в Україні та вивчено динаміку кількості найманих працівників. Авторами зазначено, що малий бізнес є найприйнятнішою альтернативою найманій праці, а залучення безробітних до підприємництва стає підґрунтям розвитку його нової форми – соціально-відповідального підприємництва.

Ключові слова: підприємництво, ринок праці, зайнятість, наймані працівники.

The issue of the impact of small and medium enterprises on the state of the labor market in Ukraine at the present stage of development has been studied. It is noted that an important place in the functioning and development of the labor market is given to small businesses. It is emphasized that small business contributes to the formation of a competitive environment, responds mobile to changes in the consumer market of the country and regions, has a positive effect on employment,

innovation. The structure of small business entities in Ukraine is considered and the dynamics of the number of employees is studied. The authors note that small business is the most acceptable alternative to hired labor, and the involvement of the unemployed in entrepreneurship becomes the basis for the development of its new form – socially responsible entrepreneurship..

Keywords: entrepreneurship, labor market, employment, employees.

УДК 004:658.89.012.44

Рецензент:
Вініченко І.,
д-р екон. наук, проф., зав. кафедри економіки
Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Україна

Т. Олійник

ІНФОРМАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ

Автором досліджено значення економічної інформації в управлінні підприємством. Визначено підходи до становлення та розвитку інформаційно-економічного механізму ефективного управління виробничими процесами, його місця та ролі в управлінській системі за окремими рівнями управління: вищий, середній, нижчий. Запропоновано поділ управлінського процесу на самостійні стадії: збір інформації і первинна її обробка; аналіз, підготовка альтернатив рішень; обґрунтування та прийняття рішень, видача завдань.

Ключові слова: управління, виробничі процеси, економічна інформація, алгоритм-технології, програмне забезпечення, інформаційні технології, оперативний моніторинг.

The author studies the importance of economic information in enterprise management, identifies approaches to the formation and development of information and economic mechanism of effective management of production processes, its place and role in the management system at different levels of government: higher, middle, lower. The division of the management process into independent stages is proposed: information collection and its primary processing; analysis, preparation of alternative solutions; substantiation and decision-making, issuance of tasks.

Keywords: management, production processes, economic information, algorithm-technologies, software, information technologies, operative monitoring.

УДК 658.338

Рецензент:
Паршин Ю.,
д-р екон. наук, проф., проф. кафедри фінансових та стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, Україна

Т. Остапенко, О. Кубецька

ТУРОПЕРЕЙТИНГ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ, ПОДАТКОВИЙ, УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТИ

У статті досліджено динаміку кількості туристів, обслуговуваних туроператорами та туристичними агенціями Дніпропетровської області за 2000–2019 рр. за видами туризму (в'їзний, виїзний, внутрішній). На основі відносних показників виявлено позитивні та негативні структурні зміни у торгівлі України за видами туристичного бізнесу. Узагальнено

демотиватори в'їзного туризму до України та Дніпропетровської області. Досліджено динаміку імпортно-експортних операцій торгівлі України послугами, пов'язаними з подорожами. Проаналізовано спільні та відмінні риси створення і функціонування головних типів туристичних суб'єктів господарювання. Розроблена класична технологічна карта надання туристичного продукту. Ідентифіковано основні податки (збори, внески), сплачувані українськими туроператорами та турагентами, а також наведено аспекти механізму оподаткування турагентів і туроператорів. Визначено заходи з управління збутовою діяльністю туроператорів і турагентів України.

Ключові слова: туроператор, турагент, туроперейтинг, оподаткування, турист, туризм, туристична діяльність.

The article examines the dynamics of the number of tourists served by tour operators and travel agencies in the Dnipropetrovsk region for 2000–2019 by type of tourism (inbound, outbound, domestic). On the basis of relative indicators, positive and negative structural changes in Ukraine's trade by types of tourism business were revealed. Demotivators of inbound tourism to Ukraine and Dnipropetrovsk region are generalized. The dynamics of import-export operations of Ukraine's trade in travel-related services has been studied. The common and distinctive features of the creation and functioning of the main types of tourist entities are analyzed. A classic technological map of providing a tourist product has been developed. The main taxes (fees, contributions) paid by Ukrainian tour operators and travel agents are identified and aspects of the mechanism of taxation of travel agents and tour operators are presented. Measures to manage the sales activities of tour operators and travel agents of Ukraine are identified.

Keywords: tour operator, travel agent, tour rating, taxation, tourist, tourism, tourist activity.

УДК 316.33:141.319.8

Рецензент:
Гринько Т.,
д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

Т. Павлова, Р. Павлов, А. Лемберг

ВПЛИВ НЕГАТИВНИХ МОРАЛЬНИХ ЕМОЦІЙ НА ПРОЦЕС ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Розглянуто характер впливу негативних моральних емоцій гніву та відрази на процес прийняття фінансово-економічних рішень в переговорних процесах і співпраці в умовах ризику і невизначеності. Обґрунтовано стимулюючий характер прямого впливу негативних моральних емоцій гніву та відрази на прийняття економічними агентами стратегічної соціально прийнятної поведінки. Виявлено потенційні обмеження, що знижують позитивний ефект впливу негативних моральних емоцій гніву та відрази на процес прийняття фінансово-економічних рішень в ситуаціях соціальних дилем.

Ключові слова: теорія ігор, моральні емоції, гнів, відраза, суб'єкт підприємництва, управлінське рішення, невизначеність.

The paper considers the impact nature of negative moral emotions of anger and disgust on making financial and economic decisions in negotiation processes and cooperation in conditions of risk and uncertainty. The direct influence stimulating nature of negative moral emotions of anger and disgust on adopting strategic and socially acceptable behavior by economic entities was substantiated. Potential limitations were identified that reduce the positive effect of negative moral emotions of anger and disgust on making financial and economic decisions in situations of social dilemmas.

Keywords: game theory, moral emotions, anger, disgust, business entity, management decision, uncertainty.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено систему управління витратами та виявлено напрями зниження витрат суб'єктів господарювання України в умовах активізації зовнішньоекономічної діяльності (на прикладі підприємства переробної промисловості). Авторами запропоновано сучасний інструментарій стосовно управління витратами для підприємства переробної промисловості.

Ключові слова: управління, витрати, матеріальні витрати, витрати на оплату праці, інструментарій, суб'єкт господарювання, переробна промисловість, зовнішньоекономічна діяльність, Україна.

The cost management system and the directions of cost reduction of Ukrainian enterprises at the conditions of intensification of foreign economic activity (on the example of the enterprise of manufacture) are revealed. Guidelines are offers as a modern tools for cost management for manufacture.

Keywords: management, costs, material costs, labor costs, tools, enterprise, manufacture, foreign economic activity, Ukraine.

УДК 004:658.89.012.44

Рецензент:
Гончаренко О.,
д-р екон. наук, проф. кафедри економіки
Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Україна

О. Попова

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ

Автором було розглянуто процес розробки і формування стратегії економічної безпеки підприємства, який дозволить приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з розвитком підприємства в умовах постійної зміни чинників зовнішнього і внутрішнього середовища які визначають його поступальний розвиток. Оптимально побудована стратегія економічної безпеки підприємства дозволить не тільки уникнути значних фінансових і матеріальних втрат, але й збільшити прибуток і рівень привабливості підприємства для інвесторів.

Ключові слова: економічна безпека, система безпеки підприємства, стратегія становлення, розвиток економічної безпеки, безпека підприємництва.

The author considered the process of developing and forming a strategy of economic security of the enterprise, which will make effective management decisions related to the development of the enterprise in a constantly changing factors of external and internal environment that determine its progressive development. Optimally constructed strategy of economic security of the enterprise will allow not only to avoid significant financial and material losses, but also to increase the profit and the level of attractiveness of the enterprise for investors.

Keywords: economic security, enterprise security system, strategy of formation, development of economic security, business security

Рецензент:
Македон В.,
д-р екон. наук, доц., проф. кафедри міжнародної економіки і світових фінансів
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

І. Приварникова

ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

Обґрунтовано багатоаспектний характер корпоративної соціальної відповідальності транснаціональних корпорацій та наголошено, що така відповідальність зокрема включає як соціальні аспекти, інтереси зацікавлених сторін, так і розгляд відповідальності стосовно суспільства та природного середовища, ставлення до нього компаній. Доведено, що в існуючій термінології з корпоративної відповідальності наявне різне трактування сутності поняття «корпоративна соціальна відповідальність» та відмінні погляди щодо розгляду у складі корпоративної соціальної відповідальності екологічного аспекту діяльності транснаціональних корпорацій, а також наявний дослідницький вектор екологічної відповідальності як окремих напрямків досліджень корпоративної відповідальності транснаціональних корпорацій. Все це об'єктивно обумовлює необхідність вивчення й оцінки корпоративної діяльності транснаціональних компаній з урахуванням впливу кожного фактору (соціального, екологічного тощо) у сукупній корпоративній соціальній відповідальності. Запропоновано в дослідженнях акцентувати увагу окремо на екологічних аспектах ставлення компаній до навколишнього природного середовища та соціальних аспектах відносин у суспільстві як факторів корпоративної відповідальності корпорацій задля посилення значущості кожного з них. Виокремлено фактори розвитку та перешкоди екологічної відповідальності корпорацій.

Ключові слова: багатонаціональні компанії, екологічна безвідповідальність, корпоративна соціальна відповідальність, підприємство.

This paper substantiates the multifaceted nature of corporate social responsibility of transnational corporations. The study emphasizes that such responsibilities include, in particular, the social aspects, the interests of stakeholders, and the consideration of responsibilities in relation to society and the environment, the attitude of companies to it. This paper proves that in the existing terminology of corporate responsibility there is a different interpretation of the essence of corporate social responsibility, there are different views on the consideration of corporate social responsibility in the environmental aspect of multinational corporations, as well as a research vector of environmental responsibility as a separate area of corporate research. All this objectively determines the need to study and evaluate the corporate activities of multinational companies, taking into account the impact of each factor of social, environmental, etc. in the overall corporate social responsibility. The research proposes to focus separately on the environmental aspects of companies' attitudes to the environment and on the social aspects of social relations as factors of corporate responsibility of corporations to enhance the importance of each of them. Factors of development and obstacles of ecological responsibility of corporations are singled out.

Keywords: multinational companies, ecological irresponsibility, corporate social responsibility, enterprise.

Т. Решетілова, Т. Дронова, К. Пілова

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙНИХ КАНАЛІВ ДЛЯ ПРОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТОВАРІВ НА ПРОМИСЛОВОМУ РИНКУ

Досліджено фактори, які вплинули на процес прийняття рішень щодо придбання інноваційного продукту професійним замовником. Сформовано модель відбору сегментів професійних клієнтів для індивідуальних каналів формування маркетингових комунікацій з метою просування інноваційної продукції на промисловий ринок.

Ключові слова: інноваційний продукт, селективна модель, професійний замовник, комунікаційні канали, інноваційний розвиток.

The factors which influenced on the decision-making process of buying innovation product by professional customer are researched. The selection model of professional customers segments for customized marketing communication formation channels for innovation products promotion on the industrial market is formed.

Keywords: innovation product, selection model, professional customer, communication channels, innovative development.

Рецензент:

Давиденко Н.,

д-р екон. наук, проф., зав. кафедри фінансів

Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Г. Скрипник

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ ЯК СИСТЕМА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В статті досліджено роль фінансового контролінгу як складової системи управління розвитком підприємства, а також основні етапи, принципи та функції формування фінансового контролінгу. Система фінансового контролінгу значною мірою є запорукою успішного функціонування та розвитку підприємства в довгостроковій перспективі. Тому необхідним є формування ефективної системи фінансового контролінгу на підприємстві. За результатами аналізу здійснено кількісну й якісну оцінку ефективності функціонування служби фінансового контролінгу ТОВ «Астра». Виявлено, що служба фінансового контролінгу ТОВ «Астра» працює ефективно, завдяки чому також істотно підвищилась ефективність всього процесу управління в умовах кризових явищ та нестійкого фінансового стану.

Ключові слова: контролінг, управління підприємством, фінансова система, стратегія розвитку, ефективність функціонування.

The article examines the role of financial controlling as a component of the management system of sustainable development of the enterprise, the main stages, principles and functions of financial controlling. The system of financial controlling is, to a large extent, the key to the successful operation and development of the enterprise in the long run. Therefore, it is necessary to form an effective system of financial controlling in the enterprise. Based on the results of the analysis, a quantitative and qualitative assessment of the efficiency of the financial controlling service in «Astra» LLC was made, which indicates the efficiency of the financial controlling

service. Due to which the efficiency of the whole management process in the conditions of crisis phenomena and unstable financial condition has significantly increased.

Keywords: controlling, enterprise management, financial system, development strategy, functioning efficiency.

УДК 330.061

Л. Ульянова, А. Щетинін, Ю. Чайка

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СУЧАСНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ДЕЯКІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ

Досліджено підходи до комплексного аналізу рівня економічної безпеки промислових підприємств з метою отримання повної інформаційної бази для визначення й обґрунтування заходів, націлених на забезпечення сталого розвитку первинних виробничих ланок національної економіки.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, види економічної безпеки підприємства, показники рівня економічної безпеки підприємства, інноваційна діяльність промислових підприємств.

Approaches to a comprehensive analysis of the level of economic security of industrial enterprises have been investigated in order to obtain a complete information base for determining and justifying measures aimed at ensuring sustainable development of the primary production links of the national economy.

Keywords: economic safety of industry, type of economic safety of industry, indicators of the level of economic safety of industry, innovation efficiency of industry.

УДК 658.586

Рецензент:
Яровенко Т.,

д-р екон. наук, доц., в.о. зав. кафедри економіки
та управління національним господарством

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, Україна

В. Яковенко

СТАРТАП-ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ПРОЯВ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Досліджено та систематизовано елементи креативної економіки, обґрунтовано їх взаємодію. Визначені ключові елементи креативних індустрій. Наведено концептуальну схему розвитку стартап-підприємництва у креативному середовищі під дією зовнішнього впливу. Актуалізовано роль підприємницьких здібностей у забезпеченні взаємозв'язку креативних індустрій креативної економіки та стартап-проектів.

Ключові слова: стартап, креативна економіка, креативні індустрії, підприємництво, інновації, інтелектуальний продукт, креативна особистість.

The elements of the creative economy are investigated and systematized, their interaction is substantiated. The key elements of the creative industries have been identified. A conceptual scheme for the development of start-up entrepreneurship in a creative environment under external influence has been developed. The role of entrepreneurial abilities to ensure the relationship between the creative industries of the creative economy and start-up entrepreneurship has been updated.

Keywords: startup, creative economy, creative industries, entrepreneurship, innovation, intellectual product, creative personality.